

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	6
Heleen Voorhoeve	8
Lauren Daigle	14
Dorothy Day	16
Ida Gerhardt	18
Slachtoffer of dankoffer	21
Monica van Hippo	26
Rachel Held Evans	28
Dien de Haan	29
Maria Theresia	30
Mijn oma	32
Grada IJmker-van Zwam	35
Betsy Groen van Prinsterer	36
Kenau Simonsdochter Hasselaer	42
Aletta Jacobs	44
Lichtbrengers in de inktzwarte nacht	46
Catharina van Siena	52
Helen Keller	54
Rosa Parks	56
Margaretha Alt	58
Lü Xiaomin	61
Lavina Frost	66
Harriet Tubman	68
Aimee Semple McPherson	70
Thekla	72
Woordvrouwen	74
Helen Rosevaere	78
Marga Klompé	80
Ruth Haumahu	81
Malala Yousafzai	82
Elisabeth Elliot	84
Catherine Booth	86

Sor Juana Inés de la Cruz	92
Christine de Pisan	94
Moeder Teresa	96
Caroline Leaf	99
Henrietta Mears	100
De dappere moeders van Tjideng	102
Lessen over grenzen heen	104
Corrie ten Boom	110
Domineesvrouwen	112
Gladys Aylward	114
Sophie Scholl	120
Tegen de stroom in	122
Nyambura Njoroge	129
Susanna Wesley	130
Annie en Savita	132
Joni Eareckson Tada	138
Suster Bertken	140
Martine Vonk	141
Syncletica en Theodora van Alexandrië	142
Majoor Bosshardt	146
Amy Carmichael	148
Blandina	150
Elly Nieboer	152
Verantwoording	154
Medewerkers	155
Lume	157
Sestra	158

.....

**GOD IS IN STAAT OM
EINDELOOS VEEL MEER TE
DOEN DAT WIJ KUNNEN BIDDEN
OF BEDENKEN. DAT DOET
HIJ DOOR DE KRACHT DIE
IN ONS WERKT. DAAROM
IS ALLE EER VOOR HEM ...**

.....

(EFEZE 3:20 BASISBIJBEL)

VOORWOORD

Kijk ons leven! Van de middeleeuwen naar de Tweede Wereldoorlog en via de recessie in de jaren dertig van de twintigste eeuw en de reformatie, naar de binnenlanden van Afrika. Zo veel verhalen, zo veel vrouwen, zo divers! In dit boek vind je een heel aantal van die vrouwen. Maar ondanks hun verschillen hebben ze één ding gemeenschappelijk: hun vaste vertrouwen op God. En die God, die zo veel meer doet dan waar deze vrouwen voor baden, beschaamde dit vertrouwen niet.

Hun leven getuigt van redding, hoop en vrucht, door lijden heen. Maar niet alleen van zware dingen, ook van ontwikkeling, ontplooiing, blijdschap en genieten. Een paar van hen hebben de vrucht van hun leven niet ten volle meegemaakt, anderen zagen wel wat hun geloof en handelen uitwerkte. Oneindig veel meer dan ze ooit hadden bedacht. Ze zagen God aan het werk! En ze zeggen tegen jou: 'Kijk ons leven! En kijk niet alleen naar de vrucht, maar ook dat we ten volle geleefd hebben.'

Wij hebben met veel plezier al deze levens onder de loep gelegd en over hen geschreven, zodat jij door hun verhalen aangemoedigd wordt om net als deze vrouwen op God te vertrouwen. Laat tot je doordringen hoe ze leefden en waar ze voor stonden. Geniet van de foto's en illustraties, denk na over de citaten en laat jouw leven hierdoor verrijken.

Kijk naar deze vrouwen en leef!

Elze (Lume), Janneke (Sestra) en Mira

HELEEN VOORHOEVE

De langst dienende zending ooit

TEKST: MIRA DE BOER

Het is 1953 en druk op het perron van Tema, een Egyptische stad aan de Nijl. De trein naar Malawi, zo'n honderdvijftig kilometer naar het noorden, staat klaar om te vertrekken en drommen mensen wachten bij de geopende deuren, hopen op een plekje in de trein, onder wie een kleine, blanke vrouw ...

Spectaculaire entree

Deze vrouw is klaar om aan haar reis te beginnen, maar ziet de drukte en beseft dat ze geen schijn van kans maakt om op die manier in de trein terecht te komen. De conducteur kijkt op zijn horloge en wil het vertrek-sigitaal geven, ziet ze. Maar ze móét met deze trein mee. Ze kijkt nog eens naar de groep mensen die elkaar door de deur de trein in duwen en dan neemt ze een besluit.

Ze gooit haar koffertje door een geopend raam in een coupé, pakt de bovenkant van het raam beet en trekt zich omhoog. Vervolgens wurmt ze zichzelf naar binnen. Haar hoedje valt en rolt over de vloer, haar koffer ligt dwars in het gangpad en zij belandt bij iemand op schoot, terwijl een van haar voeten in het raamkozijn blijft haken. Behulpzame handen tillen haar op en zetten haar rechtop. Iemand drukt haar hoedje in haar handen en terwijl ze haar kleding fatsoeneert, kijkt ze om zich heen. Tot haar grote schrik ziet ze dat ze in een coupé vol soldaten is beland.

'Dat is nog eens een spectaculaire entree, mevrouw!' De soldaten lachen vriendelijk naar haar. De fluit van de conducteur klinkt, geroep stijgt op van het perron. 'U bent slim mevrouw, anders had u nu nog daar gestaan.' Een van hen wijst naar het perron dat aan hen voorbijtrekt nu de trein zich langzaam in beweging zet. Tientallen mensen blijven teleurgesteld achter. De soldaten maken ruimte voor de vrouw en ze gaat zitten. Zo begint haar urenlange reis naar Malawi. Ze staart uit het raam en al snel vallen haar ogen dicht.

Gearriveerd in Tema

De vrouw schrikt wakker als de trein vaart mindert. Snel springt ze over-eind en roept dat ze eruit moet. Het is drukker geworden in de trein en het is onmogelijk om door de mensenmassa de deur te bereiken, maar de soldaten willen haar wel een handje helpen. Ze tillen haar op, laten haar door het raam op het perron zakken, geven haar koffer aan en zwaaien haar uit.

Dan schrikt ze. Ze staat op Deirut, niet op Malawi. Ze moet nog verder met deze trein! Ze roept naar een kruier en gooit dan haar koffer voor de tweede keer door het raam. De soldaten reiken weer naar haar en tot grote hilariteit van de soldaten wurmt ze zich voor de tweede keer door het raam naar binnen. Zuchtend ploft ze een minuut of wat later neer op haar oude plekje. Wat een consternatie!

Als de trein een paar uur later Malawi binnenrijdt, is het rustiger geworden. De vrouw groet de soldaten die haar lachend aanbieden om haar weer door het raam te laten zakken, maar nu wandelt ze rustig en waardig de coupé door en verlaat trein door de deur. Ze is gearriveerd op de plaats van bestemming en klaar om haar bezoek te brengen.

Hoe is deze vrouw hier terechtgekomen? Tussen Egyptische soldaten in een trein van haar huis in Tema naar Malawi waar ze een bezoek gaat brengen. Wie is zij en wat doet zij hier?

Verlangen om te dienen

Heleen Voorhoeve zet in 1937 voor het eerst voet op Egyptische bodem. Na een intensieve, jarenlange voorbereiding wordt ze door haar kerkgenootschap de Vergadering van Gelovigen – in Egypte de 'Broeders' genoemd – uitgezonden naar Tema om daar les te gaan geven op een meisjesschool. Ze heeft thuis, in Den Haag, van het werk gehoord en toen is het verlangen geboren om naar Egypte te gaan.

Ze is in 1912 geboren in een welgestelde familie. Ze ontwikkelt zich als een echte spring-in-'t-velde. Een meisje, dat niet groter wordt dan

anderhalve meter, levenslustig en beweeglijk, maar als kind vaak ziek. De artsen denken dat ze niet oud zal worden, maar haar ouders en Heleen vertrouwen op God. Zij geloven dat Hij voor haar zal zorgen. Haar vader heeft geen gewone baan maar is 'in het werk van de Heer' (een zendeling) in Nederland en wordt financieel ondersteund door de Vergadering van Gelovigen. Hij heeft contacten over de hele wereld en

**Ze reist doorgaans per ezel,
op deze manier raakt ze
betrokken bij veel gezinnen.**

vaak logeren zendelingen in het prachtige huis aan de Dunne Bierkade. Op een dag hoort Heleen over een project waarbij scholen in Egypte worden opgezet en waar les wordt gegeven door christenen. Dit werk wordt ook financieel gedragen door de Vergadering. Het zeventienjarige meisje is zo geraakt dat ze er direct naartoe wil om Jezus Christus te dienen, maar haar ouders vinden haar veel te jong. Heleen mag van hen gaan als ze vijftwintig wordt en tot die tijd willen ze dat zij zich voorbereidt.

Dat doet ze grondig. Ze wordt onderwijzeres, leert Engels, Duits en Frans, werkt een jaar in Engeland en een jaar in een weeshuis in Duitsland, en doet zo de hoognodige ervaring op. Achteraf is ze hier dankbaar voor en ziet ze dat God haar al heel vroeg in haar leven vormt voor haar latere werk. Vanwege haar hoge energieniveau is ze als jong meisje jarenlang lid van de padvinderij en leert daar allerlei vaardigheden als knopen leggen, timmeren en elektrische bedrading aanbrengen, allemaal zaken die ze later vaak zal toepassen.

De dame

Als ze in Egypte aankomt, heeft ze een jaar nodig om Arabisch te leren, dat doet ze in Caïro, terwijl ze tegelijkertijd Engelse les geeft en zo in haar eigen onderhoud voorziet. Daarna wordt ze naar Tema gehaald. Edith Nutter, hoofd van de meisjesschool, gaat tijdelijk naar huis om voor haar zieke moeder te zorgen. Heleen vindt het geweldig om te beginnen met haar echte werk, het lesgeven op de school, maar de zware omstandigheden maken het niet gemakkelijk. Er is weinig privacy, geen luxe en

er zijn zo veel bedwantsen in de slaapkamer! Ze wordt daar zo vreselijk door gebeten, dat ze besluit om op het dak te gaan slapen. Vijftien jaar lang slaapt ze daar, in de koelte. Ze werkt hard en wordt al snel door de mensen van Tema als een van hen gezien. Door haar visie en ideeën voor de meisjesschool specifiek en voor het gehele schoolstelsel in het algemeen, worden al snel allerlei verbeteringen doorgevoerd. Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog blijft zij als een van de weinige zendelingen in Egypte wonen. De communicatie met de thuisbasis is dan moeizaam; er kunnen bijvoorbeeld geen bezoeken worden afgelegd en materialen kunnen niet worden verstuurd. Heleen staat er alleen voor en leert daardoor volledig te vertrouwen op de Heer. Ze neemt wel een paar drastische maatregelen om te kunnen overleven. De kok wordt ontslagen en zij en de leerkrachten koken zelf op een petroleumstove. Vanwege haar moeilijk uitsprekbare naam beginnen de mensen haar 'El Sett' – de dame – te noemen.

Uiteindelijk dient ze ruim zeventien jaar, waarin tienduizenden kinderen onder haar gehoor komen.

Ze doet allerlei plaatsen in Egypte aan om mensen te bezoeken, soms op uitnodiging om over haar werk, haar school en vooral haar God te vertellen. Hoe Hij zorgt en voorziet in alles wat zij en het werk nodig hebben. Maar meestal bezoekt ze dorpen in de omliggende omgeving van Tema om mensen te ontmoeten en hen te helpen. Ze reist doorgaans per ezel, op deze manier raakt ze betrokken bij veel gezinnen, ziet ze armoede en enorme nood. Ook geeft ze nailessen aan arme vrouwen, zodat zij een vak leren en een inkomen hebben. Ze zingt tijdens de lessen en leert hun verzen uit de Bijbel. Meer dan duizend weduwen en behoeftigen worden op deze manier geschoold en geholpen.

Door de jaren heen groeit het werk gestaag; het aantal leerlingen blijft stijgen, ook jongens krijgen les en vanwege moeilijke thuissituaties komen er meisjes intern. Heleen leeft voor en met haar leerlingen. Als op

een bepaald moment het schoolgebouw te oud en te klein wordt, krijgt ze het gevoel dat er een nieuw gebouw moet komen en draagt het zodoende voor aan de geloofsgemeenschap van de Broeders in Egypte en aan mensen uit de Vergadering van Gelovigen in Nederland. Fondsen worden geworven en niet veel later begint de bouw. Die bouw begeleidt ze zelf. Ze regelt bijgebouwen voor bijbelstudies, clubs en de ontmoetingen met de vrouwen.

Langst dienende zendeling

Het is voor Heleen een hoogtepunt als het nieuwe schoolgebouw in 1952 geopend wordt. Het kleine schooltje van een paar honderd leerlingen is uitgegroeid tot een met meer dan zeshonderd leerlingen en zestig intern wonende meisjes.

Schijnbaar moeiteloos en onvermoeibaar werkt en dient ze, en de jaren rijgen zich aaneen. Uiteindelijk dient ze ruim zevenenzeventig jaar, waarin tienduizenden kinderen onder haar gehoor komen en leren over het leven, over Jezus Christus en leren hoe ze God moeten dienen, in een islamitisch land en in de midden van een islamitische cultuur.

Als deze opmerkelijke vrouw op honderdtweejarige leeftijd sterft, loopt heel Tema uit. Duizenden mensen van alle leeftijden, met allerlei religieuze achtergronden en vanuit alle sociale lagen van de maatschappij lopen in de rouwstoet om haar te begraven in haar woonplaats. Generaties vrouwen en mannen hebben bij haar op school gezeten en zijn door haar gevormd in hun denken en geloof. Het kleine schooltje is uitgegroeid tot een school waar dagelijks duizend kinderen les krijgen. Zelfs de islamieten die haar christelijke gedachtegoed niet omarmen, hebben haar altijd met groot respect behandeld.

Heleen Voorhoeve, een kleine, daadkrachtige vrouw, die haar Meester trouw diende. Ze is voor zover bekend de langst dienende zendeling ooit.

**HELEEN
VOORHOEVE
(1912-2014)**

**LEEFDE ALS LANGST
DIENENDE ZENDELINGE
IN EGYPTE.**

LAUREN DAIGLE

Remember

ILLUSTRATIE: WILLIANNE TREURNIET (HUISVANMIJN)

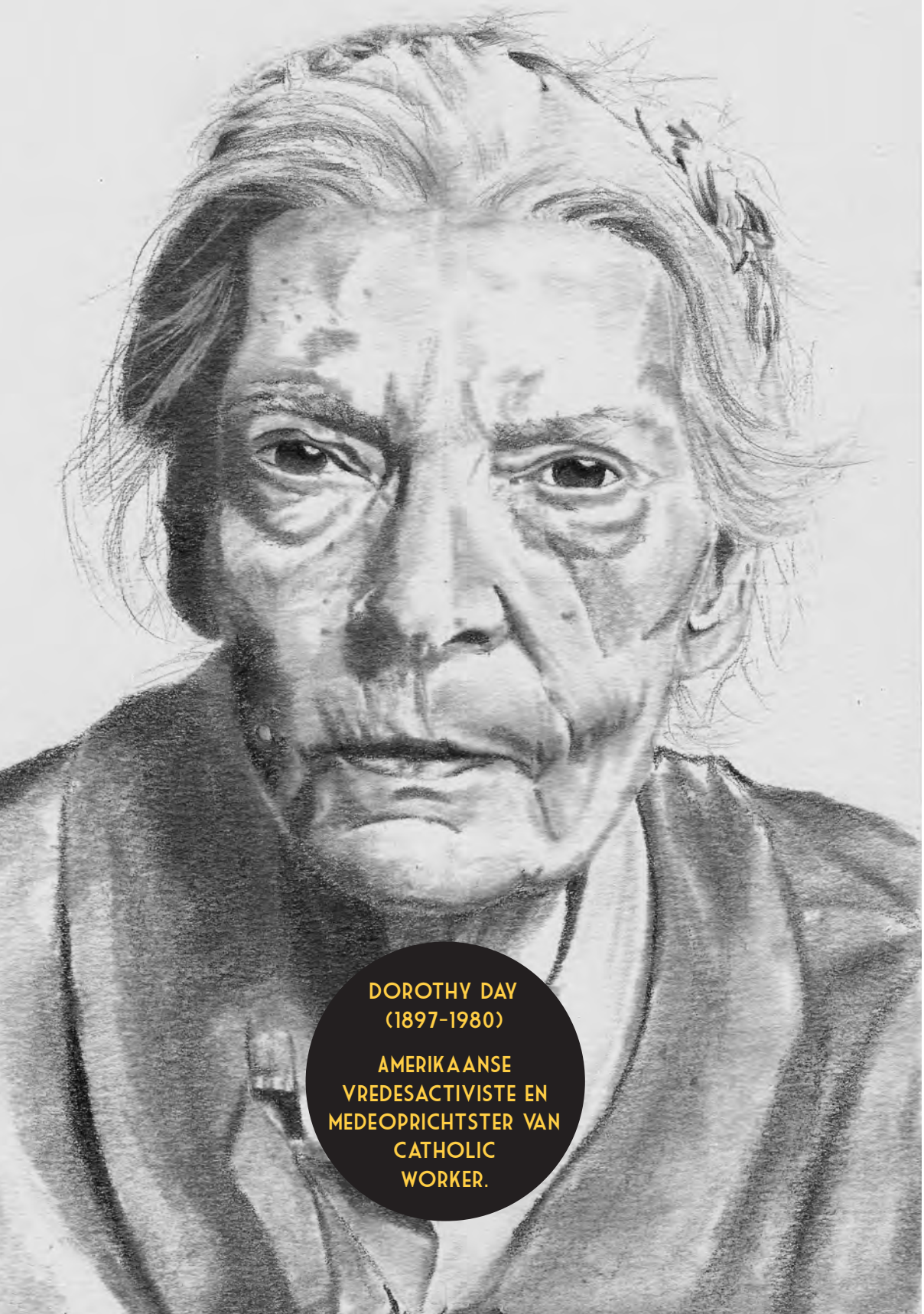
In the darkest hour, when I cannot breathe
Fear is on my chest, the weight of the world on me
Everything is crashing down, everything I had known
When I wonder if I'm all alone

I remember, I remember
You have always been faithful to me
I remember, I remember
Even when my own eyes could not see
You were there, always there

LAUREN DAIGLE
(1991)

CHRISTELIJKE ZANGERES
UIT AMERIKA, OOK VEEL
GEDRAAID OP SECULIERE
ZENDERS.

**DOROTHY DAY
(1897-1980)**

**AMERIKAANSE
VREDESACTIVISTE EN
MEDEOPRICHTSTER VAN
CATHOLIC
WORKER.**

DOROTHY DAY

Kettingrokende moeder die in opstand kwam

TEKST: MARGRIET BOS • ILLUSTRATIE: JELLIE KOELEWIJN

Een kettingrokende, alleenstaande moeder die een abortus had ondergaan, met meerdere arrestaties, gevangenisstraffen en een scheiding achter de rug. Dat is een manier om Dorothy Day te omschrijven.

Ze had mijn oma kunnen zijn.

Toen Dorothy Day in de jaren '30 de armoede en werkloosheid zag die het gevolg waren van de Grote Depressie in de Verenigde Staten, schreef ze hierover. Christenen zouden voorop moeten gaan in het geven om anderen. Ieder huis zou een Christuskamer – een plaats voor iemand in nood – moeten hebben. Toen er vervolgens een beroep op haar persoonlijk gedaan werd, opende ze haar huis.

Ze sprak zich sterk uit tegen oorlogen. Een leven gebaseerd op liefde, ook voor vijanden, laat geen ruimte voor moord of geweld. Hier schreef ze over in *The Catholic Worker*, een magazine dat ze uitgaf met haar inmiddels opgerichte gemeenschap. En ze nam deel aan geweldloze acties van burgerlijke ongehoorzaamheid. Daarvoor werd ze herhaaldelijk gearresteerd en gevangengezet. Volgens haar een goede manier om gevangenen te bezoeken, waar Jezus ons toe oproept.

Ik hoorde over Dorothy Day toen ik op bezoek ging bij het Jeannette Noëlhuis, op zoek naar een gemeenschap. Inmiddels woon en werk ik ruim zeven jaar in deze gemeenschap, die onderdeel is van de Catholic Worker-beweging. Ik bewonder Dorothy Days eigenheid en radicaliteit. Ze maakte ondanks een bijzonder druk leven dagelijks tijd voor gebed en meditatie. Ze ging waar ze meende te moeten gaan, buiten de gebaande wegen. Ze sprak zich uit tegen onrecht, al leverde dat haar scherpe kritiek op. Ze accepteerde geen lofprijzing voor haar goede daden, maar zei simpelweg dat ze doorgaf van wat zij ontving. Dorothy bleef herhalen dat het Christus is die we kunnen zien in de ogen van elke dakloze of vluchteling. Mij daagt ze uit voortdurend Gods liefde te zien in alles en iedereen.

IDA GERHARDT

Combinatie van soberheid en kracht

TEKST: HENRIEKE GROENWOLD-GRANDIA

In mijn huis zwerven overal boeken. De teksten die ik erin tegenkom, lees en herlees ik. Zo wandelen de woorden met me mee door de dagen. Ook verzamel ik in een dik notitieboek dat ik eens kocht, teksten die ik nooit meer wil vergeten. Teksten waar ik in wil wonen.

Ida Gerhardt is een van de schrijfsters die me steeds opnieuw inspireren. Haar taalgebruik is sober maar krachtig en ze weet diepe emoties te vangen. Ik voel me verbonden met de manier waarop zij getuigt van (haar hoop op) God. Haar leven is niet makkelijk geweest. Ze werd bepaald niet in een warm gezin geboren en op enig moment is ze zelfs door haar familie verbannen. Hoewel ze weinig expliciet over de moeiten in haar leven heeft geschreven, is haar verdriet in een aantal van haar gedichten wel voelbaar.

Wat ik met Ida deel is liefde voor taal, verlangen naar verbondenheid en passie voor de psalmen. Dat laatste heeft zij in mij wakker geroepen door haar vertaling van de psalmen, een jarenlang project. Om dit te kunnen doen, is zij speciaal een studie Hebreeuws gaan volgen. Het was haar grote wens om de psalmen tot leven te roepen zoals ze zijn bedoeld. Met ruimte voor wat zij noemt 'de kracht van leven, adem en ritme'. Niet alleen met de ogen moet men lezen; wie de psalmen wil verstaan, moet ze lezen 'met eigen stem'. Luisterend, met de oren en met het hart. Luisterend, tot – boven verwachten en hopen – in de onderstroom van het vers het antwoord hoorbaar wordt.

Ida heeft me geholpen om luisterend te leren lezen.

Tot het resoneert.

Tot het eigen wordt.

Tot het je hart bereikt.

En wanneer je dat eenmaal doet, wil je nooit meer anders.

**IDA GERHARDT
(1905-1997)**

**NEDERLANDS DICHTERES,
BEKEND VAN HAAR
PSALMVERTALING IN DE
WILLIBRORDVERTALING.**

**Zeven maal om de aarde te gaan,
als het zou moeten op handen en voeten,
zeven maal, om die ene te groeten
die daar lachende te wachten zou staan.**

.....

'MY STORY IS A FREEDOM
SONG OF STRUGGLE. IT
IS ABOUT FINDING ONE'S
PURPOSE, HOW TO
OVERCOME FEAR AND TO
STAND UP FOR CAUSES
BIGGER THAN ONE'S SELF.'

.....

CORETTA SCOTT KING